

Барвінок

5 **1989**

ISSN 0132-5930

Бронзовий пам'ятник на майдані,
Яблуні білої перший цвіт.
Все одшуміло в далі багряні:
Війна, побоїща. Кров і піт.

Все дороге, не забуте ніколи,
Звійде, як сторож,— пам'ять звіря.
Літо квітує, лапками бджоли
Гречок колишуть білі моря.

Андрій Малишко

І ТИ БУДЕШ ПІОНЕРОМ

Місяць травень можна назвати піонерським. 19 травня — день народження Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна. І на Першотравневих демонстраціях, і на мітингах та зустрічах, присвячених Дню Перемоги, на грудях у піонерів майорять червоні галстуки. Та хай у тебе, друже, не складеться враження, що піонери лише красиво крокують під гучний барабанний дріб.

Піонер — значить перший. Гагаріна називають піонером космосу. Він перший з-поміж землян побував у космічному просторі. Ти можеш заперечити: піонерів у нашій країні багато, але жоден з них не літав у космос, не відкривав нових земель. Так. Піонер, член піонерської організації, означає — перший у навчанні, труді, спорті. Ти можеш заперечити: бувають двієчники у піонерських галстуках. На жаль, є й такі. Саме вони підривають авторитет усієї піонерської організації. І ще ті, у кого слово розходиться з ділом. І хто турбується лише про себе.

На мою думку, найголовніше для піонера — бути авторитетом серед своїх товаришів. Тільки справжнім авторитетом. А то часом авторитет здобувають ті, у кого модна куртка, хто має магнітофон...

Що ж таке авторитет людини? Це коли її поважають інші, довіряють їй і коли вона має вплив на інших. А за що можна поважати ровесника? За чесність, вміння виконувати свої обіцянки, за міцні знання, за справедливість, за силу волі...

Як завоювати авторитет у однолітків? Можливо, тобі допоможе зрозуміти це історія, яка сталася з третьокласником Іванком.

АВТОРИТЕТ У КЛІТИНКУ

Незабаром літо. Всього через кілька днів. Але в Іванка немає настрою, отого звичайного передканікулярного, коли ні про що не треба думати. А все через учительку Галину Пилипівну. Вчора вона сказала:

— Діти! Ви відпочиватимете в різних місцях — у піонерських таборах, на селі, на морі, подорожуватимете по рідному краю. Постарайтеся своїми ділами, вчинками завоювати авторитет у тих людей, які будуть поруч з вами. А ти, Іванку, завойовуватимеш авторитет у математики.

І Галина Пилипівна дала Іванкові зошит із задачами і прикладами.

Хлопець вийшов у двір. Ну в кого тут завойовуватимеш авторитет? Лише малеча копирсається у пісочнику. Ага, он під грибком сидить дівчинка із зошитом. І так старанно щось виводить у ньому — відразу видно, першокласниця.

— Зараз я буду завойовувати в тебе авторитет,— сказав Іванко дівчинці.

Та здивовано підвела очі.

— Слухай, як я вмію свистіти.

Іванко свиснув, а дівчинка аж відсахнулася від нього. Він зрозумів, що свистом авторитет у неї не завоюєш. Тоді, недовго думаючи, став на голову і сказав:

— Дивись. Можу так стояти хоч і п'ять хвилин.

— Не треба,— тільки й мовила дівчинка.

— А хочеш, навчу множити без таблиці множення.— Іванко став з голови на ноги.— Тобі треба помножити сім на сім. Береш зошит у клітинку. Відраховуєш сім клітинок управо і сім донизу, знову сім уліво і сім угору. Обводиш їх олівцем. Рахуєш, скільки клітинок у квадраті,— і відповідь готова. Не треба вчити таблицю множення.

— Скільки буде сім на сім, я знаю без клітинок,— озвалася дівчинка.— Допоможи ось краще розв'язати задачу.

Вона простягнула Іванкові зошита. Прочитавши задачу, він пополотнів.

— Ти в якому класі вчишся? Це ж задача для...

— У першому. Хочу записатися до математичного гуртка. А там приймають лише з четвертого класу. Тому я вирішила порозв'язувати задачі з підручника для четвертокласників.

— Знаєш, мені зараз дуже ніколи,— сказав Іванко.— Приходь сюди завтра — допоможу.

Він заквапився додому. Сів за стіл. Поклав перед собою зошит. Зовсім не хотілося думати над задачею, але він пригадав свою нову знайому, розмову з нею. Спочатку стало соромно. А потім навіть смішно. Він засміявся і промимрив:

— Ех ти, авторитет... у клітинку...

Другого дня він допоміг дівчинці розв'язати не лише цю задачу, а ще три. Не менш складні...

«Клуб жовтенят» веде
Світлана ***ПРУДНИК***

Малюнок Л. ***ГУЛІВАТОЇ***

Галина МАЛИК

Одного дощового дня, або Пригода, яка сталася з учнем 2-ж класу

Женько повертався зі школи. Проходячи повз поштову скриньку в під'їзді, він за звичкою зазирнув у кругленькі дірочки. Всередині щось біліло. Женько відчинив скриньку. З неї випав звичайний аркуш із шкільного зошита. На ньому друкованими літерами хтось нашкрябав:

Жванько Женькові.
З'явися у підвал
негайно
ошую від останнього
сарая.

Внизу виднілося щось схоже на розмазану печатку.

— Ги!— сказав тоді Женько.— Попався б мені цей «ошую», я б йому написав!

Вдома Женько запитав:

— А що таке «ошую»?

— «Ошую»?— перезирнулися батько з матір'ю.— Ошую — це значить ліворуч. Раніше казали: ошую і одесную, тобто ліворуч і праворуч. А ліву руку називали шуйця...

Та Женько далі вже не слухав.

Він спускався сходами й думав: «Хто б міг знати це слово? Вовка? Хоч він і найкраще вчиться в нашому класі, але ж не буде теліпатися на другий кінець міста, щоб пожартувати. Ні, не він.

Сашко Приходько? Де там! Він не те що «ошую» не знатиме, а як його — «зліва» чи «сліва» — написати».

Тут Женько зупинився, бо перед ним зненацька виросли двері до підвалу.

«Чого це я сюди приплентався?»— сам у себе спитав Женько.

Він клацнув вимикачем, та світла не було.

— А чого це я боюся?— вголос підбадьорив самого себе Женько.

Обережно спустився сходами і ступив кілька кроків. Ось і четверті двері з величезним замком. За ними була закутина з метр завширшки, завжди захаращена зламаними велосипедами, погнутими відрами. Женько зазирнув туди. Закутина була порожня. Лише в самісінькому куточку сидів хтось і дивився на Женька. Той хтось був геть волохатий, темний, тільки чорні очиці, мов грифельні стержні, стирчали з волосся.

— Ага, з'явився! Ну, тоді будемо починати!— почухав ХТОСЬ тонкою рукою за вухом.

Та це ж був Домовик! У руці він тримав тоненьку ялинкову свічечку, яка над силу освітлювала темний закуток.

— Знаєш, чого тебе покликали?— спитав Домовик.

Женько хитнув головою.

— Зараз скажемо. Вилазьте, братове!

У закутині раптом стало тісно. Женька з усіх боків штовхали, сіпали, сопіли над самісіньким вухом. А коли стихло, Женько побачив, що попід стінами сидять: Баба Яга у фанерній ступі; Водяник, обвішаний водоростями, наче

ялинка гірляндами; вже майже зовсім струхлявілий Лісовик; обскубана й брудна Жар-Птиця; Івасик-Телесик і ще багато знайомців і незнайомців.

— Чи знаєш ти, Женько, що ми вимираємо? — спитав Домовик.

— Ви-ви-ми...— ледве спромігся Женько.

— Еге ж, вимираємо. А ще нас винищують. А ще виганяють з насиджених місць. І винен у цьому ти.

— Я?! А що я такого зробив?

— Найбільша твоя провина, Женько, що нічогісінько ти не робив.

— А що я мав робити?

— Захищати!

— Охороняти!

— Заступатися!

— Обороняти! — залунало в закутині.

— Ось, приміром, я! — вдарила себе в груди Баба Яга.— Я вже тисячу й один рік живу собі, нікого не займаю! А недавно,— забідкалася вона,— прилітаю до своєї хатинки на курячих ніжках, а на дверях табличка висить:

ШТАБ ЗЕЛЕНОГО ПАТРУЛЯ

Навколо — трава витоптана, кущі поламані, бляшанки валяються. А на одній курячій ніжці хтось ножиком вирізав таку ги-ги-доту-у-у,— Баба Яга зайшлася плачем і ледве прочитала:

ЖЕНЬКА + ЛЮСЬКА = ЛЮБОВ
ДО ГРОБА — ДУРАКІ ОБА!

Пропала моя хатинка!

Усі кинулися її втішати.

— Ану, поїхали,— раптом узяв Женька за плече Лісовик.

— Куди? — злякався Женько.

Але підвал раптом зник...

Женько опинився на лісовій галявині. Поруч, заскрипівши, мов старий дерев'яний стілець, присів на пеньок Лісовик.

— Дивись,— мовив він.

І Женько побачив!

На галявину вибіг... він сам! Так, так, він сам, Женько Жванько. Цей другий Женько роззирнувся навколо, розсунув кущі й гукнув:

— Гей, Саню, давай сюди, тут нікого нема!

З кущів вискочив Сашко Приходько. В руках він тримав сірники і зіжмакану газету.

Женько усе згадав. Саме так воно й було. Вони з Сашком розпалили багаття в лісі. А потім не затоптали, покинули тліти. Від нього загорівся ліс, довго горів, насилу пожежники загасили...

Женько безпорадно глянув на Лісовика, а тоді на свого двійника.

Двійник стояв собі, руки в кишенях, а Сашко вже підносив сірника до купки хмизу.

— Зупинись,— не витримав Женько.

Але Сашко мовби й не чув. Ось хмиз весело затріскотів...

Женько знову опинився в підвалі.

— А тепер ходімо зі мною,— підвівся Водяник і повів Женька до Жаб'ячого озера. Сюди хлопчик частенько приходив ловити дафній для своїх акваріумних рибок.

На березі якісь хлопці поціляли камінням у жаб. Женько-двійник постояв, подивився, та й пішов собі далі. Б'ють, то й нехай собі б'ють, що йому до того?

— Отож-то й біда,— шморгнув носом поруч з Женьком Водяник.— Саме тоді вбили Царівну-Жабу. Нікому було заступитися. Нема тепер Царівни.

І знову Женько опинився у підвалі.

Тепер підвівся Івасик-Телесик.

У Женька над головою зашелестів очерет. Де ж це він? Ага, у бабусі, на канікулах. Ось і двійник — пробирається очеретами.

«Що ж тоді сталося?— гарячково намагався згадати Женько.— Здається, тоді я бачив мисливця...»

— Не мисливця, а браконьєра,— наче почувши Женькові думки, поправив його Телесик.— У такий час полювання заборонено. Гуси саме висиджують пташенят.

А ось і браконьєр причаївся в очереті, націляється.

— Івасику! Давай його зупинимо! Піймаємо!— у розпачі затеребив хлопчика Женько.

Цієї миті гримнув постріл. Забилася на воді гусочка і завмерла сірою, безпорадною грудочкою.

— Хто тепер візьме мене на крилята?— спитав Телесик.

Женько заплющив очі. А розплющив уже у підвалі. Обвів поглядом незвичайні збори і мовив:

— Так я ж нікого не вбивав, не підпалював...

— Ти просто мовчав,— перебив його Домовик.— А міг би захистити і ліс, і жаб, і гусочку. Ну, що, братове, карати будемо чи милувати?— звернувся він до незвичайного товариства.

— Карати! Найвищу кару йому за байдужість!— загукало товариство.

— А-а-а!— закричав Женько...

Зненацька гучно, наче постріл, клацнув вимикач, і підвал залило яскраве світло. Сходами до підвалу спускався дядько Микола.

У закутині знову лежали поламані велосипеди, погнуті відра та різний дріб'язок.

— О!— здивувався дядько Микола.— А ти що тут потемки робиш?

Женько мовчки обійшов його і поплентався додому.

У своїй кімнаті він перш за все витяг товсту книжку — свої улюблені «Українські народні казки». Ось казка про Кирила Кожум'яку. Ось про Котигорошка, ось... Женько перегорнув сторінку і завмер. На місці казки про Царівну-Жабу біліли чисті сторінки.

Він гарячково перегорнув ще, ще, ще... Знову й знову білі сторінки.

— Що ж тут було?— намагався згадати він.— Казка про кривеньку качечку? Значить, застрілили качечку! А тут? Про яблуньку зі срібними та золотими яблучками? Значить, зламали яблуньку! А тут? Про солом'яного бичка? Отже, й солом'яного бичка немає!

Анатолій КАМІНЧУК

ВСЮДИ — ЗЕЛЕНЬ, ВСЮДИ — ТРАВИ!

Ось і знову май настав,
Знову світ зеленим став.
Зеленіє гай і поле,
Стежка, клен, верба, тополя.

Хмарки линуть здалека́,
Зеленіє осока
І болітце-острівець,
Біля хати ялівець.

А за хатою — грядки:
Розпустились огірки,
А за ними ряд у ряд —
Буряки, часник, салат.

Сяють далі зеленаві,
Ходять хвилями луги.
Всюди трави, трави, трави
Зеленіють навкруги.

Над водою в'ються бабки
У веселому танку.
Гріють жабки тонкі лапки
На барвистому вінку.

Зелен-ліс, ярок, смерічка,
Обрій — в зелен-лінію...
Тільки річка, наче стрічка,
Залишилась синьою.

Малюнок І. БРИНЮКА

Олександр ПАРХОМЕНКО

Казка про Всемогутню куму

Було це за царя Панька,
Коли земля була тонка...

Так от на тій землі тонкій
З'явився буцімто крадій,
Такий, що й зроду не було:
Проникне потай у село,
То порятунку вже не жди —
Накоїть кожному біди.

У того коні вкраде з двору,
У того «вичистить» комору,
У того вижене овець
Або потягне гаманець,—

Усіх покривдить, обдере,
Останній статок одбере,
Хоч сядь та плачма плач з нужди
Або у світ з торбами йди.

Та от, як мовлять, на гарячім
Зловив злочинця чесний люд,
Одлупцював його добряче
І до Панька повів на суд:
— Вельможний царю, ось крадій,
Запеклий, лютий лиходій,
Він чинить зло у всім краю,
Доводить нас до скону.
Ми в мудрість віримо твою,
У праведність закону.
Хай воля зершиться твоя:
Карай чи милуй крадія!..

Панько недаром трон посів,
Панька пройняв законний гнів:
— Ах-ах! Так ось він, супостат,
Що обкрадав усіх підряд,
Що грабував підданців!
Простить такий смертельний гріх?
Та нас би світ підняв на сміх!
Скарати завтра вранці!

Сувора варта при мечах,
По добрім сажню у плечах,—
До крадія учотирьох,
Скрутили й кинули у льох.

Щоб діло кінчити ураз,
Обміркував Панько указ:
Вчинив розбійник те й оте,
За те злочинство не пусте
Що волимо зробити?..
Й без жодних знаків розділових
Надряпав цар чотири слова:
«ПРОСТИТЬ НЕ МОЖНА ВБИТИ».

...Тепер одкриєм головне
І дуже-дуже потайне.
Одкриєм по секрету,
Щоб не було Паньку на зло,
Щоб збитку часом не було
Його авторитету.

Колись, як ще не був царем,
А був він просто школярем,
То вчився кепсько, не щодня
Робив домашні завдання,
А не виконує завдань,
То не питайте з нього знань.
І двійки раз у раз тому
В щоденник сипались йому.
Отак недоуком і ріс.
Та царські справи — темний ліс:
Раз ріс за принца при дворі,
То й вийшов в неуки-царі.

...Отак надряпав мудру фразу
Свого правдивого указу,
Чухнув за вухом: «Треба б кому
Поставить в реченні такому
Й печаткою скріпити...»
І чиркнув кому навмання
(Бо де в недоука знання!);
«ПРОСТИТЬ, НЕ МОЖНА ВБИТИ».

На ранок варта при мечах,
По добрім сажню у плечах,
Веде злочинця на майдан,
А там вже юрми громадян,
Що, на видовиська охочі,
З усіх усюд зійшлися з ночі,
І вже злочинця кат чекає.
Нарешті дяк указ читає:
Вчинив розбійник те й оте,
За те злочинство не пусте
Що волимо зробити?..
«ПРОСТИТЬ, НЕ МОЖНА ВБИТИ».
— Овва! Написано «Простить»!
Виходить, треба відпустить?..
Ну що ж, біжи відсіль мерщій,
Щоб голови не скласти!..

Зареготав і зник злодій,
Аби й надалі красти.

* * *

Донині трапляються люди такі,
У котрих, як мовиться, руки липкі,—
Усе то нащадки злочинця, якому
Лишитись живому вдалось через кому.
Така вона, кома, такі у ній сили,
Щоб ми легковажити нею не сміли.
Не так її неук поставить, бува,
І діють у світі усякі дива,—
Злочинець уникнути може відплати,
А десь і невинного можуть скарати...
Щоб кома ніколи до зла не вела,—
Потрібно, щоб завше на місці була!

Малюнки
В. ХАРЧЕНКА

ШКОЛА ПРОФЕСОРА МАКІВКИ

Добрий день, друзі!

Погожого дня я пішов відпочити в один з найзеленіших куточків столиці, де міститься мала дитяча залізниця. Прихопив з собою кілька горішків, щоб пригостити давніх знайомих — пухнастих білочок.

У гущавині парку я побачив гурт дітей. Хлопчики бігали між деревами, вимахуючи палицями, а троє дівчаток супроводжували їх веселим гамором.

Я відчув: діється щось недобре. Так воно й було — одні хлопці з піджаками в руках кидалися на білочок, щоб полонити, а решта намагалися вцілити в них палицями.

Помітивши мене, хлопці покидали «зброю», розбіглися, а дівчатка лишилися на місці, не почуваючи за собою найменшої вини.

Привітавшись із ними, я запитав:

— З якої ви школи?

— З сусідньої! — дружно відповіли дівчатка.

— Навіщо ви полюєте на білочок?

— Для діла!— відповіла одна з них.— Хочемо створити в школі живий куточок.

— Але ж ви знищуєте природу!

— Чого це? Навпаки — примножуємо її, охороняємо. Недавно посадили дерева, висіяли квіти, поливаємо їх...

— А з білочок знущатися я вам забороняю. Чули? Глядіть, щоб це було востаннє. І хлопцям перекажіть.

— Добре, перекажемо,— відказали дівчатка.— Нам вистачить пташок і котів.

Дівчатка побігли, сміючись з власного дотепу чи, може, від гарного настрою...

Звідтоді я не зустрічав у парку ні тих дівчаток, ні хлопчиків. Та й білочок не зустрічав. Зникли вони. І парк осиротів, і люди стали якісь сумні.

А що ви, друзі, скажете про цих школярів? Що ви думаєте про їхній «живий куточок»? Чекаю від вас листів. До зустрічі.

Ваш професор МАКІВКА

Чи знаєш ти, яку книгу написав Нестор-літописець?

Крилатий вислів «Спочатку було слово» можна взяти за девіз до життя і діяльності просвітителів слов'ян, братів Кирила і Мефодія.

Хто з князів зібрав одну з найбільших бібліотек Європи?

День слов'янської писемності

У Радянському Союзі День слов'янської писемності відзначається вже третій рік. Започатковано було це свято 1986 року в Мурманську. У 1987 році святкування відбулися у Вологді, а торік — у Новгороді. До підготовки свят прилучилися Радянський та Всеросійський фонди культури, всі творчі спілки країни, а також діячі культури України та Білорусії.

Свято загальнослов'янського звучання завітало до древньої столиці Київської Русі — нашого вічно юного Києва.

Андрій КОВТУН

КУЛЕМЕТ

Ігор прибіг до Олега захеканий і скуйовджений.

— Там дід Іван кулемета відкопує!— ще з порога вигукнув він.— Гайда швидше, подивимось!

Олег навчався у четвертому класі, він був на цілий рік старший за Ігоря і тому не поспішав довіряти різним сумнівним новинам.

— Кулемета?— майже спокійно перепитав він.— А може, цілу гармату?

— Та слово честі, відкопує! У себе на городі. Я запитую: «Що це ви, діду Іване, робите?» А він: «Кулемета хочу вийняти. Ще у війну як закопав його, так до цього часу й лежить. Боюся, щоб не поіржавів од вологи».

Коли хлопці прийшли до старого, той, скинувши ватянку й піджак, голосно покректуючи, викидав землю із щойно викопаної невеличкої круглої ямки.

Привітавшись, Олег з цікавістю зазирнув у ямку.

— То це правда, що ви кулемета відкопуєте?

Дід Іван окинув швидким поглядом хлопців і усміхнувся.

— Правда. Тільки щось ніяк не можу його знайти. В третьому місці копаю, і все дарма.

— А чого ж ви ніяк не позначили, коли закопували?— здивувався Олег.

— Та позначав. Але ж відтоді минуло сорок років з гаком.

Хлопці спантеличено перезирнулись, а потім, не змовляючись, кинулися до старого.

— Ану, давайте, ми спробуємо. Може, швидше вийде...

Дід не заперечував, навпаки, навіть зрадів такій пропозиції і охоче віддав лопату. А сам присів збоку на перекинутому ящику.

— А що, мабуть, кортить кулемета побачити?— запитав він.

— Не тільки побачити, а й стрельнути разочок. Дасте?— озвався Олег.

— Ну, коли знайдемо...— знизав плечима дід.

Друзі запрацювали ще проворніше, часто змінюючи один одного, але кулемета не знаходили.

— Спробуйте ще он там...— вказував їм дід місце пошуку.

Хлопці копали знову — і знову нічого не знаходили. Не було кулемета ні в третьому, ні в четвертому місці. За п'яту ямку хлопці взялися вже без попередньої охоти. А коли закінчили її і теж нічого не знайшли, Олег розігнувся, щоб трохи перепочити. Озирнувся назад — і тут йому в голову закралася підозріла думка. Річ у тім, що ямки — і дідові, і ті, що копали вони з Ігорем,— розташувались, виявляється, в чітко визначеному порядку: двома рівними рядками, на однаковій відстані. Для пошуків кулемета таке розташування було зовсім не обов'язковим, а от, скажімо, для того, щоб посадити дерева...

— Діду Іване,— схвильовано промовив Олег,— ви справді закопували тут кулемета? Чи просто пожартували?

Цього разу старий розвів руками і покірно зізнався:

— Пожартував. Карайте діда чи милуйте, але — пожартував. Ніякого кулемета я не шукаю. А ямки мені для саду потрібні. Яблуні хочу посадити, горіхи...

Олег встромив лопату в землю і промовив тремтячим голосом:

— Спасибі вам за такі жарти...

Він ображено понурив голову і подався з городу. Ігор теж пішов слідом. Уже на вулиці Олег озирнувся до друга і кинув сердито:

— А все через тебе сталося: «Гайда подивимось, гайда подивимось...»

Ігор лише винувато шморгнув носом.

Вони далеченько відійшли від дідового подвір'я і вмостилися на одній із сусідських лавочок. Сиділи надуті, не промовляючи жодного слова. Сердились і на діда, і на себе, і на той неіснуючий кулемет. Потім Олег тихо сказав:

— А я теж хороший. Міг би просто зметикувати: якщо кулемет і справді закопували, то хіба тримали б його в землі цілих сорок років? Викопали б першого ж дня, як тільки прогнали фашистів.

— Звичайно, викопали б,— поспішив підтакнути Ігор.

— Гаразд, тепер ми вже обоє грамотні,— пробурчав Олег.— Дивись, хоч нікому про це не розповідай. Бо ж засміють...

Несподівано для самого себе він пирхнув і сам, потім ще раз і ще...

— Ти чого?— здивовано глянув на нього Ігор.

— Та все того ж. Анекдот, і тільки. От дід! От вигадав!

— А що йому залишалось робити? Старий вже, сам усі ямки не викопає.

— Старий,— погодився Олег.— Але ж міг би кого-небудь попросити. Хіба в нього родичів нема?

— Мама сказала, що нема. Одна лиш бабуся, і все.

— Та-ак,— посерйознішав Олег і замовк. Потім стрепенувся: — Слухай, а навіщо їм такий великий сад?

— Мама сказала, що дід давно вже збирається засадити весь город деревами,— відповів Ігор.— Тому що з городом він уже не впорується: копати треба, полоти, та й жуки колорадські... А з садом легше.

Образа на старого у хлопців поступово минала і давала місце співчуттю і жалості.

— Розумієш,— повернувся Олег до друга,— коли б він чесно попросив: допоможіть, мовляв, старий я,— хіба ми не покопали б? А то: «Кулемет, кулемет...»

— А може, йому незручно було просити?— заперечив Ігор.— На стільки років старший за нас, з фашистами воював — і буде просити якихось там хлопчаків?

— Може, й незручно,— погодився Олег. Він повернув голову в бік дідової огорожі і подивився туди, зосереджено наморщивши чоло. Потім рішуче махнув рукою і встав.— А знаєш що? Досить, мабуть, на нього дутися. Він же не гукав нас шукати кулемета. Самі напросилися.

— Звичайно, самі. Сказали: «Давайте лопату, у нас вийде швидше».

— Ну от. А коли так... Давай знову підемо до нього, докопаємо.

— Давай,— кинув Ігор, і з того, як легко й жваво у нього це вийшло, було видно, що він і сам подумав про те ж.

Переклала з російської
З. ЛЕЩЕНКО

Малюнки Т. ЮРЧЕНКО

Микола ЦІВІРКО

ПІДКОРИШНИК

Вихвалялася синиця:
«Я невтомна трудівниця!
Добре нищила я гусінь —
Заслужила сала кусень.
Ти ж, ледачий підкоришник,
Почував себе розкішно:
Цілий день ловив ти гав —
По деревах танцював!»

«Що ж тут, кумонько, робити:
Танцювати я любитель.
Але хто тобі сказав,
Що ловлю я тільки гав?
Як по дереву крутнуся —
То вже знай: пропала гусінь!
Як пущуся в гопачок —
Жоден не втече жучок!»

ЗЯБЛИК

Скоромовка

Зяблик з дуба
Здибав здобу
І здовбав ту здобу
Дзьобом.

ОХ-АСТРОНАВТ

Зелений Ох з планети Охів,
Мандруючи, втомився трохи.
З десяток облітав світів
Й на Землю відпочити сів.
Приліг у затінку дібров.
Отут і сон його зборов.
Та спосіб є збудити Оха:
Сідай на пень і гучно охай.
І вийде Ох, привітно гляне
І скаже: «Добрий день, земляни!»

Малюнок О. ПЕТРЕНКА

Конкурс юних художників «ДУМИ МОЇ», присвячений 175-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка, на прохання наших читачів продовжується.

Підсумки конкурсу редакція підведе у грудні цього року. Запрошуємо всіх юних художників приєднатися до нашого конкурсу.

ПЕРВОЦВІТ

«ПЕРЕБЕНДЯ». Малюнок Зоряни ЦИБКО, *9 років, м. Львів*

«ВІТРЕ БУЙНИЙ...» Малюнок Наталі КУДАШКІНОЇ, 11 років, с. Шишкине Кіровоградської області

«КАТЕРИНА». Малюнок Інеси ЖАВОРОНОК, 11 років, м. Друскінінкай, Литва

«ТЕЧЕ ВОДА З-ПІД ЯВОРА». Малюнок Світлани ГОРБАТЮК, 10 років, с. Малі Єрчики Київської області

Орнаменти народного майстра з с. Петриківка Федора ПАНКА

Панас МИРНИЙ

ПРИГОДА З «КОБЗАРЕМ»

Оповідання
(Уривок)

...Раз якось папа вернувся з служби додому, тілько-тілько що ми посідали обідати.

— Це щось, видно, дуже незвичайне скоїлось, що ти якраз поспів на обід!— усміхаючись, каже йому мама по-французькому.

— Ось воно, те незвичайне, що мене примчало додому,— каже папа і показує мамі якусь невеличку посилочку, загорнену в полотно.

— Що ж то таке?— зацікавилась мама.

Та папа, не вдаряючи на ту цікавість, мерщій пішов із своєю посилочкою до кабінету. Незабаром він вернувся й мовчки сів за стіл.

— Що ж там таке привіз ти? Чого мовчиш? Хвалися вже!— напосідає мама...

— То мені один земляк наш, що служить у столиці, заслав подарунка. Та якого ще подарунка, якби ти тілько знала!.. «Кобзаря»!— нарешті випалив він.

Мама призро глянула на папу і, закопиливши губу, промовила по-французькому:

— У нас отих обірванців, що з кобзарями по ярмарках швендяють, хоч греблю гати! Коли вже вони тобі такі любі, то міг їх і тутназбирати, а він ще з столиці виписував!

— Ти не глузуй, а спершу сама подивись, що то за кобзар,— одказав папа.— Це книжка така, що один кріпак із нашого краю написав. Приятель пише, що книжку ту він на велику силу роздобув, хоч вона вже давно у світ вийшла: як тільки вийшла, то наші земляки зразу її розхватали, і тепер тії книжки ні за які гроші не добудеш.

— Воображаю, какая это должна быть прелестная книжка, написанная необразованным крестьянином, да ещё, может быть, и по-малороссийски!— одказала мама по-руському.

— Авжеж, по-нашому!— скрикнув папа.— Тобі не люба наша проста мова, кажеш: і груба вона, і недотепна ні до чого путнього, а тільки задля того, щоб варнякати нею. А ти прочитай, то сама побачиш, як чоловік з талантом може орудувати тією простою мовою. Які він чудові вірші понаписував! Поет, настоящий поет!— радісно додав папа і, швидко схопившись, чимдуж почимчикував до кабінету.

Обід скінчився, то й ми всі повставали з-за столу й перейшли в гостинну, куди незабаром прибув папа з книжкою в руках. Він сів у своєму кріслі і, розгорнувши книжку, почав читати «Думи мої, думи мої».

Мама, як тільки зачула просту мову, зараз перепинила папу і сказала гувернантці одвести нас гуляти.

— Їм не пристало слухати таку мову,— додала вона по-французькому.

Як нам не хотілося іти, як бажалося почути, що папа буде читати! Та не послухатись маминого наказу не можна, і ми з братом нехотя вийшли з хати.

Того ж вечора я похвалилася моїй прислужниці Марті, що папа аж із самої столиці получив книжку, написану простою мовою.

— Що ж у тій книжці пишеться?— питає Марта.

— Не знаю,— одказую їй.— Тільки що папа почав читати про якісь думи, а мама звеліла нас вислати.

— Кепсько... Послухати б!— щебече Марта.

— Підожди. Книжка у папи в кабінеті. Я знаю, яка вона. Коли-небудь, як папи не буде дома, я її непримітно візьму та крадькома й прочитаю тобі.

Недовго нам довелося того дожидати. У неділю папа з мамою зібрались провідати сім'ю якогось знайомого пана. Після сніданку вони зразу поїхали...

...Брат побіг у другі хати, а я до кабінету. Дивлюсь — на столі в папи, якраз на кінці з правого боку, лежить та сама книжка, якої мені треба. Як забачила я великими літерами надруковане слово «Кобзар», то мерщій ухопила книжку, ткнула її під пелерину й чимдуж подалася з кабінету до своєї хати. Там сиділа Марта і щось вишивала на п'яльцях.

Почала я читати «Тополю». І короткі стрічечки, і дзвінкі вірші зразу подобались мені; а сумне оповідання про кохання дівоче, про журбу та горенько, як милий покинув її, зацікавили й мене, і Марту. Вона, покинувши вишивати і підвівши голову, дивилася у вікно, сиділа наче закам'яніла, слухала, боячись, щоб і словечка не пропустити. Далі оповідання ще стало цікавіше, так і тягнуло нас за собою, як почала я вичитувати, як мати, невважаючи на журбу доччину, силувала її йти заміж за багача старого, як дочка з горя пішла до ворожки поворожити про милого... Пекучий жаль і гіркі сльози проймали мене. Як же почала я читати пісню, що дівчина, випивши зілля, заспівала, то мене наче хто здавив за горло... голос мій тремтить, бринять у ньому сльози, а Марта так і залилася ними! Як горох, посипалися вони в неї з очей та так і впали на роботу у п'яльцях. Мерщій вона підвела руки, ухопилася за виски долонями і закрилася від мене ними, щоб я не бачила, як вона плаче... Ледве-ледве дочитала я до кінця та й сама розплакалася.

Малюнки Н. АНІКІНОЇ

КОНКУРС ЮНИХ ФОЛЬКЛОРИСТІВ «ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО!»

Друзі, ми й далі будемо знайомити наших читачів з учасниками конкурсу. Конкурс триває, бо ж фольклорні джерела нашого народу невичерпні.

Сьогодні на цій сторінці — наші давні знайомі, юні фольклористи із Гнідинської Малої академії народних мистецтв, перші серед дитячих колективів лауреати премії імені О. Копиленка журналу «Барвінок». Цього року за велику творчу роботу по відродженню народних традицій Малій академії присвоєно ім'я видатного етнографа, фольклориста, письменника та громадського діяча Павла Чубинського. Ігри, з якими знайомлять вас гнідинці, були показані на вшануванні 150-річчя Павла Чубинського, на фольклорному святі дитячих ігор та забав у Державному музеї народної архітектури та побуту УРСР в селі Пирогів, що під Києвом, і в Державній дитячій бібліотеці імені В. І. Леніна та палацах піонерів м. Москви, куди гнідинці їздили на запрошення Товариства шанувальників української культури «Славутич».

А ви, діти, знаєте ці ігри? Або й ще якісь знаєте? Напишіть нам, і ми гуртом навчимо гратися в цікаві прадавні ігри всіх наших читачів. Домовились? Чекаю листів!

БАРВІНОК

У КОРОЛЯ

Грають дівчата навесні. Стають у коло, співають:

— Короле, короле, чом не йдеш?
(*2 рази.*)
— Боюся, боюся, боюся.
— Кого ж ти боїшся, боїшся?
— Короля, короля.
— А короля нема дома,
Королиха сама дома.
Король іде, земля гуде.
— Одчиняй ворота,
Не суши живота!
— Стань, король, стань, король!
— Пустіть нас, пустіть нас
На бої воювать!
— Не пустим, не пустим
Мости повалять. (*2 рази.*)
— А ми мости помостимо,
Попід гряззю положимо,
Да короля упросимо,
Да підем гулять.

Гру записали учні 2-б класу від ЗОЇ АНДРІЇВНИ БІЛОКРИНИЦЬКОЇ (1906 року народження)

А МИ ПРОСО СІЯЛИ...

Дівчатка діляться на дві групи по шість-сім чоловік. Групи йдуть назустріч одна одній і по черзі співають:

— А ми просо сіяли, сіяли,
Ой, дід Ладо, сіяли, сіяли!
— А ми просо витопчем, витопчем,
Ой, дід Ладо, витопчем, витопчем!
— А чим же ви витопчете?
Ой, дід Ладо, витопчете, витопчете?
— А ми коні випустим, випустим,
Ой, дід Ладо, випустим, випустим!
— А ми коні займемо, займемо!
Ой, дід Ладо, займемо, займемо!
— А ми коні викупим, викупим,
Ой, дід Ладо, викупим, викупим!
— А чим же ви викупите, викупите?
Ой, дід Ладо, викупите, викупите?
— А ми дамо сто рублів, сто рублів!
Ой, дід Ладо, сто рублів, сто рублів!
— А ми грошей не хочем, не хочем,
Ой, дід Ладо, не хочем, не хочем!
— А що ж бо ви хочете, хочете?
Ой, дід Ладо, хочете, хочете?
— А ми хочем дівчину, дівчину!
Ой, дід Ладо, дівчину, дівчину!

Гру записали учні 4 класу від УЛЯНИ ПЕТРІВНИ ГАВРИЛЮК (1911 року народження)

Малюнок **І. БРИНЮКА**

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць.
Здано до набору 22.02.89. Підписано до друку 29.03.89. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарбовідб. 12,0. Формат видання 60×90 1/8. Обліково-видавн. арк. 2,8. Тираж 344800 прим. Зам. 9-75.
Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.
«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно. Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.
Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

8/3б.

Індекс 74022

ЗАГАДКИ

За лісом, за пралісом
золота паляниця печеться.

З бородою, а не дід,
з рогами, а не бик.

Маленька, сіренька,
а хвостик як шило.

Без рук, без сокирки
збудована хатинка.

Влітку в шубі,
а взимку голе.

І вдень, і вночі
у кожусі на печі.

Діти! Надсилайте відгадки Барвінкові. Ану, хто швидше?

Малюнок П. ТІТЕНКА